

La Parròquia avui, en l'Església i en la societat¹

Mn. MIQUEL BARBARÀ i ANGLÈS, de Tarragona.

---

1. Introducció

1. *Què ens passa?*

Què ens passa? No és fàcil de saber-ho. Potser ens passa que no sabem què ens passa. Els canvis socio-culturals són accelerats. Però, fem ara, avui, una reflexió serena i esperançada, no pessimista, sobre la parròquia en l'Església i en la societat.

1.1. *El Concili Vaticà II, el CPT i els directoris interdiocesans. Els Plans pastorals*

En tot el fer i el ser de l'Església cal subratllar la importància del Concili Ecumènic Vaticà II. En la primera sessió el cardenal Montini, després Pau VI, va plantejar la pregunta: "Església, què dius de tu mateixa?" Anys més tard, quan ja era papa, en una carta enviada a una Setmana Social Francesa, manifestava que la pregunta ja és una altra: "Església, què dius del teu Déu?" Tam-

bé hem de subratllar la importància del nostre Concili Provincial Tarraconense, com una recepció del Vaticà II, seguint la gran tradició de la Tarraconense de més de 160 concilis celebrats. Després del Concili de Trento va ser el primer lloc de l'Església universal en què es va fer la recepció del concili ecumènic per mitjà d'un concili provincial.

El Concili Provincial Tarraconense ha donat diferents fruits visibles com són el *Directori de la Parròquia*, el *Directori de l'Arxiprestat*, el *Director de Pastoral Sacramental. I Part: Els Sacraments de la iniciació cristiana*, el *Projecte global de Pastoral Catequètica*, el llibre *Pregàries del cristià* i el *Cantoral Litúrgic Bàsic* (CPT Res. 4, 23, 128, 137).

Dins d'aquest doble marc conciliar cal situar els Plans pastorals de cada

---

1. La base d'aquest article són dues conferències de l'autor. La ponència en la commemoració del 10è aniversari del Concili Provincial Tarraconense, al monestir de Montserrat, el 4 de juny de 2005, titulada: *Testimonis del Déu vivent en la nostra societat*, publicada a *Documents d'Església*, n. 856 (2005), p. 432-448; *Quaderns de Pastoral*, n. 197 (especial 2005), p. 47-71; *Butlletí Oficial de l'Arquebisbat de Tarragona*, suplement agost-setembre 2005, p. 33-60; *Església de Tarragona*, 192 (juny 2005), p. 21-40; i revista de la *Unió de Religiosos de Catalunya*, memòria 2005-2006, p. 15-26. La segona, *La parròquia a casa nostra*, orientacions a la llum del Concili Provincial Tarraconense i dels directoris interdiocesans, Secretariat Interdiocesà de Catequesi, Barcelona, 26 de juny de 2006.

bisbat que volen aplicar les orientacions conciliars.

Per cadascun de nosaltres treballar amb el Pla pastoral diocesà més que una qüestió d'estratègia és una qüestió d'espiritualitat i de comunió eclesial. És a dir: no treballa amb el «meu» Pla, sinó amb el Pla diocesà perquè vull viure i treballar en comunió eclesial.

Treballar amb el Pla pastoral diocesà més que una qüestió d'estratègia és una qüestió d'espiritualitat i de comunió eclesial.

1.2. Altres suports documentals i orientacions (de cada bisbat)

Cada un de nosaltres s'hauria de preguntar: conec el que ha reflexionat el meu bisbat sobre la parròquia? A l'arquebisbat de Tarragona s'ha tractat en el Pla Pastoral 2005–2008, el qual proposa de revitalitzar les parròquies.

En la preparació del present Pla pastoral ha estat especialment el Consell Pastoral Diocesà qui ha suggerit i demanat que es presti una especial atenció a la parròquia, necessària, per més que sigui insuficient, i unitat bàsica de la pastoral. No es tracta aquí de recordar tot el que ha de fer la parròquia; tenim suports importants per tenir una visió de conjunt en les resolucions del Concili Provincial Tarracòense, en els Directors de la parròquia

i de l'arxiprestat, en el Directori dels sacraments de la iniciació cristiana, aprovats pels bisbes de la CET, i en els documents diocesans de Tarragona sobre l'Estatut de l'arxiprest (TAU, n. 10), l'Agrupació de parròquies (TAU, n. 6), l'Atenció pastoral a les parròquies sense prevere resident [BOAT, 333 (2000), 267] i el Memoràndum per al rector de parròquia (TAU, n. 9). En cada cas caldrà veure on és el millor àmbit on s'ha d'intentar de portar a la pràctica: en una parròquia, en l'agrupació de parròquies o en l'arxiprestat. Dins aquest conjunt pot ser útil aportar criteris significatius sobre l'*Agrupació de parròquies*:

«Un mapa arxidiocesà d'agrupació de parròquies vol ser un mitjà que ajudi per a una millor distribució del servei pastoral a les parròquies. Consisteix en una distribució més estable i no dependent de circumstàncies eventuais, sinó fruit d'uns criteris pensats i aplicats a cada cas concret. El mapa, però, no presenta una distribució rígida sinó flexible; és una proposta que s'haurà d'anar aplicant en la mesura de les possibilitats.

Els criteris que s'han aplicat són fonamentalment els següents, sense que l'ordre indiqui preferència:

1. Cercar una millor atenció a totes les parròquies que formen l'agrupació en els diferents àmbits pastorals que hi hagi d'haver en bé de les persones.
2. Tenir en compte la població i la seva configuració, i els diferents centres de culte que hi ha dins l'agrupació.
3. Tenir present la situació geogràfica, la proximitat i l'estat actual de les

comunicacions entre les parròquies agrupades i el quilometratge que suposa l'atenció pastoral a aquestes parròquies.

4. Assegurar la celebració de l'eucaristia al major nombre possible de parròquies cada diumenge, i, quan no sigui possible, almenys una celebració dominical sense prevere, en espera del prevere, segons una expressió francesa i emprada pel Papa Benet XVI.
5. Assegurar un bon treball pastoral que pugui portar el prevere o preveres als quals s'encomana l'agrupació.
6. Tenir en compte els llocs de turisme, de mobilitat durant els caps de setmana, d'urbanitzacions i de segones residències.
7. Indicar la parròquia que pugui ser de referència, lloc de residència del rector.
8. Donar estabilitat a l'agrupació, evitar de passar, una parròquia, d'una agrupació a una altra segons les eventualitats del moment. Que totes les parròquies de l'agrupació formin part de l'arxiprestat de la parròquia de referència.»²

2. Reflexió sobre el que ha de ser la parròquia

Als números 2-5 del *Directori de la parròquia* es dona la visió del que ha de ser la parròquia:

2. «Qualsevol diòcesi o una altra Església particular ha de ser dividida

en distintes parts o parròquies», prescriu el Codi de Dret Canònic en el c.374 § 1, i en el c. 515 § 1 afegeix: «La parròquia és una determinada comunitat de fidels constituïda d'una manera estable en l'Església particular, la cura pastoral de la qual, sota l'autoritat del bisbe diocesà, és encomanada a un rector, com el seu pastor propi.»

3. «Cal entendre la parròquia, inicialment, com la part del territori de l'Església diocesana on, pel ministeri del pastor enviat pel bisbe, es donen les tres funcions que corresponen a l'Església. És a dir; a la parròquia és on habitualment la fe de l'Església és anunciada i alimentada (iniciació-formació, cf. LG 25, CD 12-14), és celebrat el misteri de Crist (litúrgia-Eucaristia, cf. SC 42, LG 26, CD 15) i és practicada la caritat (cf. LG 27, CD 16).»
4. «L'exhortació apostòlica *Christi-fideles laici* recorda que “és necessari que tots tornem a descobrir, per la fe, el veritable rostre de la parròquia; o sigui, el ‘misteri’ mateix de l'Església present i operant en ella (...) En definitiva, la parròquia està fundada sobre una realitat teològica, per tal com és ella una *comunitat eucarística*” (ChL 26). Aquest directori vol dibuixar el rostre de la parròquia en les circumstàncies d'avui, per a ser fidel a la realitat teològica que la configura.»

La parròquia és una comunitat estable de fidels, tot i que sobre el terme «comunitat», des d'un punt de

32 2. *Agupació de Parròquies*. Arquebisbat de Tarragona, Col·l. TAU, n. 6, p. 10-11.

vista sociològic, cal fer precisions per aplicar-lo a la parròquia.

La parròquia és una comunitat estable de fidels.

Al mateix temps, cal adonar-se de la complexitat del terme «parròquia» que, de fet, és polisèmic:

5. «El mateix terme, *parròquia*, serveix per a designar realitats tan diverses com la petita parròquia rural i la gran de ciutat. A més, a les parròquies es donen diferents sensibilitats en funció de moltes circumstàncies, tant territorials com personals.»

Emmarcats en aquest conjunt cal situar els Plans pastorals elaborats per les diverses diòcesis, en els quals es fan subratllats especials i es vol aplicar el Concili Provincial Tarraconense.

El Concili Provincial Tarraconense continua sent un marc pastoral vàlid per als nostres deu bisbats. Tenim la tendència de malbaratar tresors que tenim i el Concili Provincial Tarraconense n'és un de molt important. Hi ha molts llocs que voldrien disposar d'un marc pastoral com aquest. Discutir si s'ha aplicat o no és aturar-nos; cal entrar-hi.

El Concili Provincial Tarraconense continua sent un marc pastoral vàlid per als nostres deu bisbats.

2.1. La parròquia és un lloc de concrecions, no només de coses petites. Acolliment

De vegades sembla que les grans qüestions només afecten les diòcesis en els seus organismes de govern o l'Església universal, com si a la parròquia només l'afectessin les coses petites. No, les grans qüestions afecten les parròquies i és un lloc on es fan molt concretes i personals.

Per això la parròquia ha de tenir fidels: *Acollidors i bons samaritans*

L'acolliment no consisteix només a tenir bones instal·lacions confortables i tenir paraules de cortesia. L'acolliment en el fons ha d'arribar al cor de les persones i fer que tothom se senti comprès, acceptat i ajudat per millorar la seva vida. A casa nostra s'ha de sentir acollida cada persona amb tot el pes de la seva existència, sobretot les persones ferides per la vida mateixa que arrossegueu feixugament el dolor i el sofriment. La nostra mirada ha de ser sempre una mirada d'amor i de misericòrdia i ha d'ajudar a trobar i a seguir el camí de la salvació de Jesucrist. A nosaltres no ens toca condemnar sinó ser bons samaritans en un camí ple d'abatuts.

Cf. *Directori de la parròquia*, n. 23–24, p. 16.

Reflexionem una mica sobre l'acolliment.

Acollir

El tema de l'acolliment és present en tota la reflexió del nostre Concili

Provincial Tarraconense de tal manera que en podríem parlar com d'un clima, d'un tarannà i d'un rerefons que contenen totes les resolucions conciliars més enllà de la seva lletra.

Quan parlem d'acollir, què volem dir? Ens diu el diccionari que acollir vol dir rebre algú que es presenta, admetre'l a casa nostra, en la nostra companyia...

En l'acolliment sempre hi entra la imatge, el comportament i les actituds de la persona. A més, quan l'acolliment es fa en relació a un grup, p. e. una paròquia, un moviment..., cal tenir present la imatge que d'aquest grup en té la persona o persones que han de ser acollides o fins i tot la imatge general de l'Església. En aquest cas pot ser interessant una tipologia de grups que diu que hi ha *in-grups* i *out-grups*, que vol dir: grups tancats sobre ells mateixos, que són conscients d'estar lluny dels de fora, o grups dels quals la gent de fora se'n sent lluny. També es poden donar les dues perspectives en un mateix grup. En aquests casos l'acolliment ha de vèncer barreres.

L'acolliment comporta moltes coses. Vegem-ne algunes.

Actituds de l'acolliment

L'acolliment suposa que les persones se senten tractades com a persones, no com a casos, números o problemes. Qui fa l'acolliment és bo que sigui una persona serena, pacificadora, oberta, capaç de parlar sense posar-se nerviosa (encara que escolti les coses més contràries als seus convenciments), capaç de

convèncer més que de vèncer, capaç de comprendre la situació de l'altre..., i capaç d'entendre el significat de les paraules en el sentit en què les diu l'altre, tractant de comprendre el que hi ha darrere dels mots i les expressions.

El qui acull ha de posar els mitjans per estar ben format i s'ha de creure el que fa.

El cristià ha d'acollir els germans com al mateix Crist.

El diàleg

L'acolliment suposa diàleg i moltes vegades es realitza en un context que es pot tipificar, com els tan estudiats de L'ENTREVISTA O LA REUNIÓ. En aquests casos seria bo que qui té l'acolliment com una tasca important de la seva feina tingués els coneixements i la pràctica suficients per tal de saber utilitzar aquests mitjans de la manera més adient en benefici de tots. Es fan moltes reunions que no resistirien una mínima anàlisi de dinàmica de grups.

A la llum de tot això convé subratllar la importància del primer contacte.

El guiatge espiritual

Dins de l'acolliment en general mereixeria una reflexió més àmplia la qüestió del guiatge espiritual. Dins l'Església els fidels tenen dret a trobar-lo de manera personal i personalitzada. No tot es pot tractar en grup. El guiatge espiritual suposa saber orientar en les concrecions personals que necessita cada persona.

Amb l'acolliment hem de ser BONS SAMARITANS. És molt ferma la importància que dona el papa Benet XVI al BON SAMARITÀ en l'Encíclica *Déu és amor*.

2.2. Casa i escola de comunió per a la missió (Joan Pau II: NMI 43). Déu és amor (Benet XVI: Carta Encíclica). Les actituds personals. Estimar l'Església

La parròquia ha de ser una casa i una escola de comunió per a la missió. És tot un estil de treball pastoral que ha de vitalitzar tot el conjunt. Sobre l'espiritualitat de comunió és impressionant el text del papa Joan Pau II. És el gran repte de l'Església i, per tant, de la parròquia. A la Carta apostòlica *A l'inici del nou mil·leni* diu: «Fer de l'Església la casa i l'escola de la comunió: aquest és el gran repte que tenim davant nostre en el mil·leni que comença, si volem ser fidels al disseny de Déu i respondre també a les profundes esperances del món. [...]

La parròquia ha de ser una casa i una escola de comunió per a la missió.

Abans de programar iniciatives concretes, cal promoure una espiritualitat de comunió, tot proposant-la com a principi educatiu a tots els llocs on es forma l'home i el cristià, on s'eduquen els ministres de l'altar, les persones consagrades i els agents de pastoral,

on es construeixen les famílies i les comunitats. Espiritualitat de comunió significa per damunt de tot una mirada del cor sobretot envers el misteri de la Trinitat que habita en nosaltres, la llum de la qual ha de ser reconeguda també en el rostre dels germans que estan al nostre costat. Espiritualitat de la comunió significa, a més, capacitat de sentir el germà de fe en la unitat profunda del Cos místic, i, per tant, com “un que em pertany”, per saber compartir les seves joies i els seus sofriments, per intuir els seus desigs i atendre les seves necessitats, per oferir-li una veritable i profunda amistat. Espiritualitat de la comunió és també capacitat de veure primordialment allò que hi ha de positiu en l'altre, per acollir-lo i valorar-lo com a regal de Déu: “do per a mi”, a més de ser un do per al germà que l'ha rebut directament. En fi, espiritualitat de la comunió és saber “donar espai” al germà portant “les càrregues els uns dels altres” (Ga 6,2) i refusant les temptacions egoistes que contínuament ens assetgen i generen competitivitat, ganes de fer carrera, desconfiança i enveges. No ens fem il·lusions: sense aquest camí espiritual, de poca cosa servirien els instruments externs de comunió. Esdevindrien mitjans sense ànima, màscares de la comunió més que no pas les seves vies d'expressió i de creixement.» (n. 43)

El Concili Provincial Tarraconense «demana de promoure una mentalitat i una espiritualitat de comunió que compregui tots els nivells.» (Res. 120)

La comunió eclesial demana un treball més unit, planificat i coordinat. [...] La diversitat i la complementarietat entre tots els membres de l'Església estan en la base de qualsevol reorganització diocesana per exigències de la mateixa comunió i de la missió eclesial.

No hi ha dubte que la comunió és per a la missió. Ho recorden les paraules de Jesús: "Que tots siguin u, com tu, Pare, estàs en mi i jo en tu. Que també ells estiguin entre nosaltres, perquè el món cregui que tu m'has enviat" (Jn 17,21-22).» (Mons. Lluís Martínez Sistach, *Reorganització diocesana davant la disminució de preveres*, Arquebisbat de Tarragona, 2001, col·lecció TAU, n. 5, p. 12-13).

Si no hi ha aquestes actituds personals la parròquia no es renovarà: Actitud de responsabilitat, de treball, de cooperació, de coordinació, d'identificació amb el que és la parròquia, de tenir una bona formació, un coneixement de la realitat i uns bons coneixements teològics i espirituals, ganas d'avançar, d'afrontar el futur sense nostàlgies del passat...

Tot això animat per l'amor a l'Església, que fa molta falta! Cal meditar i aprofundir el que ens diu el papa Benet XVI a l'Encíclica *Déu és amor*, n. 19 i 25: la triple tasca que assigna a l'Església l'afirma com el Concili Provincial Tarraconense: «el servei de la Paraula, el servei de l'Eucaristia i dels Sagraments i el servei de la Caritat són, tots tres, constitutius i interdependents.» (Res. 119)

2.3. *Eucaristia dominical.*

Celebració dels sagraments

Sobre el diumenge i l'Eucaristia dominical és molt important allò que diu el Concili Provincial Tarraconense (Res. 59-65), com també sobre la pastoral sacramental (Res. 66-75).

El Pla pastoral de Tarragona insisteix en «fer de l'eucaristia dominical el centre de la vida parroquial. On sigui totalment impossible de tenir una celebració de l'Eucaristia cada diumenge, afavorir que els diumenges que no hi pugui celebrar cap prevere hi hagi una celebració dominical en absència de prevere, tot esperant el prevere.»

També es proposa «revitalitzar la celebració dels sagraments, especialment de l'Eucaristia i del perdó, programant a cada lloc mitjans concrets per fer-ho efectiu. En concret, és desitjable que cada parròquia o lloc de culte tingui penjat al cancell l'horari de celebracions de l'Eucaristia i de la celebració de la penitència. Això mateix es pot fer a nivell de ciutat o de poblacions properes de l'arxiprestat.»

A Tarragona tots els horaris de les parròquies es demana que estiguin actualitzats a la pàgina web de l'arquebisbat.

Un punt concret que també es té present és el de l'obertura de les Esglésies. En concret diu: «Que les esglésies parroquials estiguin obertes en uns moments determinats, amb invitació a tenir-hi moments de pregària,

amb les precaucions que calgui pel que fa a la salvaguarda del patrimoni artístic i cultural.»

«A les parròquies on hi viu el rector, i a les altres, si és possible, s'obrirà l'església cada dia per facilitar la pregària dels fidels.»³

2.4. En una societat laica o laïcista. Pluralismes i secularització. Superficialitat (banalització) i contaminació cognoscitiva

Cada parròquia viu i està immersa en un context social concret. En aquest hi pot haver sectors més o menys laics i més o menys laïcistes. Cal tenir clar què és una cosa i què es l'altra i ser realistes a l'hora d'actuar pastoralment. Vegem-ho.

Una societat laica és la que actua, entre l'Església i el poder civil, amb una mútua autonomia i una sana cooperació, segons el pensament del Concili Ecumènic Vaticà II. Les realitats temporals tenen una justa autonomia que l'Església respecta. L'Estat respecta totes les religions que actuen correctament en la societat, reconeix l'aportació que fan al bé comú de la societat i al bé dels individus en ajudar-los a realitzar-se com a persones i a donar el sentit més profund a la seva vida. En funció del bé comú i de l'aportació que fa cada religió al bé comú, l'Estat ajuda perquè hi hagi les condicions que permetin un sa desenvolupament dels diferents sistemes religiosos i un acompliment de la seva missió en bé de

la societat. No es tracta de privilegis, sinó d'exigències del bé comú.

Una societat laïcista és aquella en la qual el que es vol és arraconar tota manifestació religiosa a l'àmbit anomenat privat, «la sagristia», traient-la de l'àmbit anomenat públic. Es ridiculitza la religió, s'escampa la idea que s'ha de prescindir de Déu –i fins i tot se'l ridiculitza, en nom de la llibertat d'expressió– i que no és necessària la salvació de Jesucrist. L'Estat, de fet, més que amb el discurs, pren una postura antireligiosa. Es trivialitza la dimensió transcendent de la persona humana i se la immergeix en el consumisme, l'hedonisme i la superficialitat. Té preferència, de fet, per una societat que adori els ídols del tenir, del plaer i del poder abans que el Déu veritable. Un Estat que afavoreix l'ateisme o l'agnosticisme és un Estat laïcista.

Què passa en la nostra societat o en alguns dels seus sectors? Cal veure-ho amb realisme.

El CPT posa com a característiques de la nostra societat la secularització i el pluralisme. Ara bé, la nostra societat es qualifica més pel pluralisme que per la secularització, però cal veure què entenem per secularització. Si per secularització entenem que hi ha separació entre les institucions: Sí, tot-hom hi estaria d'acord.

Ara bé, si per secularització s'entén que no es fan les preguntes fonamentals sobre el sentit de la vida:

---

3. Arquebisbat de Tarragona. *Pla pastoral diocesà 2005–2008*, p. 7–8.

No! En això no tothom hi està d'acord.

Altres característiques de la nostra societat són: superficialitat (banalització) i contaminació cognoscitiva, en expressió de Mn. Teodor Suau.

Cal tenir present la problemàtica dels mitjans de comunicació social.

Tot això ajuda a situar la parròquia en el context real de la nostra societat.

2.5. Comunitat. Comunitat de comunitats. Consell parroquial de Pastoral. L'àmbit de la catequesi

Per entendre bé la parròquia ens podem ajudar de la tipologia de comunitat (globalització de valors, objectius i papers) i associació (parcialitat) de Ferdinand Tönnies. En aquest sentit una parròquia es pot configurar com a *parròquia comunitat i/o comunitat de comunitats*.

Ens podem preguntar fins a quin punt els responsables de grups, associacions, moviments..., sabem visibilitzar les aportacions del Concili Vaticà II i crear processos i dinàmiques integradores, dinàmiques de comunitat. Hi ha molts problemes de coordinació, de visió de conjunt, de globalització, de funcionar com a compartiments separats, de saber ser responsables de grans àmbits i de conjunts de persones. De vegades dona la impressió que a la nostra Església cada caporal és un capità general. Per tot això pot ser molt important el Consell Pastoral Diocesà (*Directori de la Parròquia*, n. 43-50).

Dins d'aquest conjunt, cal que funcioni bé l'àmbit de la catequesi.

El nostre Pla pastoral de Tarragona diu que «a cada parròquia el rector tingui cura de fomentar i discernir les vocacions per al servei de la catequesi, vetlli perquè els catequistes rebin una formació adequada i, mitjançant reunions periòdiques amb l'equip de catequistes, segueixi l'orientació de la catequesi parroquial i la seva programació. Que les parròquies d'un mateix arxiprestat col·laborin entre elles per aconseguir aquest objectiu i la delegació diocesana de catequesi hi ajudi amb oportunes orientacions.»

El nostre Pla pastoral proposa un procés continuat des de la catequesi de la Primera comunió fins a la pastoral de joves.

I estableix que «la Delegació Diocesana de Catequesi, amb la col·laboració de les de Litúrgia i Pastoral Familiar, promoguin una anàlisi de la situació diocesana sobre la catequesi i els sagraments d'iniciació cristiana d'infants i adolescents, i determini, després, les necessitats reals de l'arxidiòcesi pel que fa a la catequesi i a la celebració d'aquests sagraments.»

Diu també que a nivell parroquial o arxiprestal, «si hi ha algun col·legi de l'Església, i segons cada cas, cal cercar maneres de col·laboració mútua, i estimular els pares perquè assumeixin les seves responsabilitats envers els llocs d'educació dels seus fills.»

«Als col·legis diocesans hi ha d'haver un prevere o un diaca que co-

ordini la pastoral. Als altres col·legis d'Església, la Delegació Diocesana de Pastoral de Joventut hi mantindrà un contacte estable per facilitar-ne la coordinació.» Sobre tot això cada bisbat sap el que té establert i el que creu que s'ha de fer. Cadascú hauria de posar aquí les concrecions del seu bisbat.

2.6. Identificació plena, identificacions parcials i diferents nivells d'adhesió a l'Església. El sentit de pertinença acumulatiu

La parròquia és una instància bàsica per la realització i la manifestació del sentit de pertinença a l'Església.

La parròquia és una instància bàsica per la realització i la manifestació del sentit de pertinença a l'Església.

A totes les investigacions es repeteix que el nombre dels qui es manifesten creients és elevat. Menor és el dels qui creuen en Jesucrist. I més baix el dels qui se senten membres de l'Església catòlica.

Després del Concili Vaticà II ha augmentat la valoració de cada Església particular o diòcesi. Però queden sentits de pertinença que no van més enllà de grups petits, o paral·lels, o parcials, o directament a grans organitzacions que no tenen en compte la diòcesi. És un gran problema el de les «identificacions parcials».

És important veure com funciona el sentit de pertinença a la parròquia, a comunitats o col·legis religiosos, a moviments...

Així, doncs, un tema important de reflexió en la *qüestió del sentit de pertinença a l'Església és el de les identificacions parcials* (això sí, això no). Es fa en la paraula de Déu, en el Magisteri, en les creences, en la moral, en l'acceptació dels germans... Una part sí, una part no, uns sí, uns no... Allò que un sociòleg en diu «la religió a la carta». Caldria una bona pedagogia per a fer entendre la dimensió acumulativa del sentit de pertinença (p. e. parròquia, diòcesi, Església universal..., han de donar-se tots junts, acumulativament i ben estructurats, no un sense l'altre), i també una bona pedagogia per tal d'ajudar a interioritzar una identificació global amb l'Església, encara que, com en la pròpia família, siguem lúcids amb el que no trobem bé o no ens agrada. Per analitzar el sentit de pertinença a l'Església jo mateix vaig elaborar una tipologia, basada en una pastoral dels bisbes bascos i publicada a la revista d'aquest CEP. Segons aquesta tipologia hi ha diferents nivells d'adhesió a l'Església: els de l'adhesió renovada, els de l'adhesió fidel i silenciosa, els de l'adhesió crítica i tensa, els de l'adhesió dolorida i nostàlgica, els de l'adhesió esvaïda (catòlics no practicants), els de l'adhesió inexistent i els de l'adhesió coherent amb els plantejaments del Concili Vaticà II (*Quaderns de Pastoral*, n. 115–116, 1989, p. 18–27). A la llum d'aquella

tipologia, ¿no caldria diversificar molt les nostres propostes pastorals segons les diferents situacions dels qui són a dins, dels qui truquen a les nostres portes, o dels que se situen a fora? En aquest sentit no és adequat el plantejament que es fa de les agrupacions eclesials en termes de pertinença a la comunitat o fora. Des del punt de vista sociològic hi ha persones que viuen la pertinença a l'Església (ens agradi o no) com a membres d'una associació o com a utilitzadors de serveis habituals o bé ocasionals. Encara que no ens agradi, la situació real del sentit de pertinença passa per uns filtres estructurals més complexos dels que moltes vegades manifestem. Hi ha massa grups tancats, guetos replegats en ells mateixos, D'altra banda cal fer més atenció a les persones concretes, al que realment viu cada persona, no tot s'ha de solucionar en grups o en col·lectivitats. Hi ha situacions que són personals i intransferibles.

2.7. Cercles concèntrics de parroquians

Tot això afecta profundament el sentit de pertinença a la comunitat parroquial. Quan parlem de comunitat, de què parlem? Quines són les característiques de la comunitat cristiana que són factibles en aquests contextos socioculturals canviants? La paraula comunitat se'ns presenta molt ambigua. Parlem de comunitats de veïns, de comunitats autònomes, de comunitats de religioses, de comunitats de base, de comunitats parroquials..., de moltes coses difícils

d'homologar. Quan parlem de comunitats cristianes, en les diferents modalitats, quin contingut hi posem? Quins trets característics: estarem parlant de quelcom utòpic o de quelcom realitzable? Fins a quin punt? No podria ser que sota el nom de comunitat se'ns amaguessin altres tipus de realitats, com associacions, públics més o menys estables o ocasionals, o utilitzadors de serveis que van on els resulta més còmode? O d'una barreja de característiques i de pertinences, que també és possible? Pel cap baix, suposo que tots estaríem d'acord que les comunitats cristianes no es poden assemblar a una mena de betzineres –amb perdó de la comparació i només per claredat– que obren unes hores i hi para qui vol o qui ho necessita.

Aquesta diversitat de sentit de pertinença a la parròquia la podem expressar en cercles concèntrics:

Al centre: comunitat. Les persones que formen part de la comunitat parroquial.

Un altre cercle: associacions. Les persones que funcionen com a membres d'una associació parroquial.

Un altre cercle: utilitzadors de serveis i practicants ocasionals.

L'últim cercle: conglomerat funcional. Territori on hi viuen persones que tenen el dret de ser ateses i hi correspon l'obligació d'atendre-les (*Directorio de la parròquia*, n. 11).

Cal ser realistes i conèixer la situació que viu cada persona.

2.8. Diferents maneres de tenir col·laboradors

En una parròquia el rector ha de saber treballar amb els religiosos i religioses (si n'hi ha) i els laics i laiques (com també s'ha de saber fer a nivell arxiprestal i a nivell diocesà).

Cal saber conduir conjunts amples de persones, saber seguir processos, saber governar (una dita clàssica molt sàvia diu: *omnia scire, multa tolerare, pauca corrigere*; que vol dir: *saber-ho tot, tolerar moltes coses i corregir-ne poques*, saber informar, saber proposar, convèncer i fins i tot saber entusiasmar. Saber treballar amb altres persones. Saber delegar.

Hi ha persones que al seu voltant els altres creixen, es fan persones madures i responsables; i n'hi ha que al seu voltant només hi poden tenir infants.

Diferents tipus de persones que ajuden:

corresponsables,
col·laboradors,
executors,
amanuenses,
testimonis,
secretaris...
escolans i persones infantils.

És important saber treballar en grup, amb altres persones.

3. Alguns problemes o qüestions importants avui dia

A la parròquia, li afecten problemes o qüestions importants. Vegem-ne alguns⁴.

3.1. La separació entre creure, pertànyer i actuar

És molt propi de les nostres societats modernes o postmodernes que molts tinguem la impressió que hi ha persones que no són coherents. Tenim una percepció d'incoherència. Potser és així, però qui sap si aquestes persones se n'adonen. O potser hi perceben d'una altra manera en un moment en què es valora molt el jo, en què es dóna un cert narcisisme, individualisme, insolidaritat, un afany de llibertat sense cap condicionant ni norma –fins a situacions d'anomia (*sense llei*)–, un culte al cos, i tants fenòmens que porten a estructures de la personalitat diferent del que molts de nosaltres pensem que seria l'ideal d'una persona humana i cristiana. En aquest context podem situar la separació que viuen moltes persones entre el creure, el pertànyer i l'actuar. Hi ha persones que afirmen que són membres de l'Església, que afirmen aquesta pertinença però que no creuen tot el que creu l'Església i no segueixen les pautes d'actuació de l'Església. I es poden donar altres combinacions si se separen aquestes tres dimensions de la vida d'un seguidor de Jesucrist. Aquí tenim un gran repte: que cada membre de

4. Sobre la recuperació de la *memòria històrica* i l'*Església en temps del franquisme*, qüestions en aquest moment recurrents i importants, vegeu la ponència feta a Montserrat, citada a la nota 1, números 2.6 a 2.9.

l'Església cregui les coses fonamentals que creu l'Església i visqui d'acord amb les pautes també fonamentals de l'Església. És important la coherència entre el creure, el pertànyer i l'actuar.

És important la coherència entre el creure, el pertànyer i l'actuar.

3.2. *Inculturació i exculturació*

Podem parlar d'exculturació?

Hem de reflexionar sobre una altra qüestió que una sociòloga seriosa, com es Danièle Hervieu-Lèger, anomena un terratrèmol en el món religiós francès, i que d'alguna manera també es dona a casa nostra. Dic del món francès, i no ben bé europeu, perquè massa sovint confonem França amb Europa. Europa és molt més plural i diversificada des del punt de vista religiós. He pogut conèixer bastants països, i allò que en diem europeu moltes vegades no passa de París. Ara bé, nosaltres estem molt influenciats pel que passa a França, com en aquest cas. Aquesta sociòloga parla de terratrèmol referint-se al que ella en diu *exculturació*. Aquí hem d'entendre cultura en el sentit que li donen les ciències humanes: les formes de pensar, de sentir, de valorar i d'obrar pròpies d'una societat, que es transmeten de generació en generació modificant-se. En aquest sentit la societat més analfabeta té la seva pròpia cultura. Nosaltres hem parlat molt de la inculturació del fet religiós, en el nostre cas

l'Església catòlica, com a component d'un sistema sociocultural determinat, per a nosaltres la nostra societat catalana. I així funciona en la major part de societats. En el nostre cas es tracta de la inculturació de l'Evangelí i de l'Església. Ara bé, tot i que un altre sociòleg francès, Jean-Paul Villaine (malgrat que personalment és protestant), diu que França continua essent un país laic de cultura catòlica, Hervieu-Lèger ens alerta sobre el fenomen contrari al de la inculturació, el que ella en diu *exculturació*, és a dir la sortida del fet religiós de la cultura d'una societat. Després de molts estudis realitzats diu que ha arribat a la conclusió que el catolicisme avui no forma part de les referències comunes de l'univers cultural francès. Les seves referències i els seus valors, les seves representacions i el seu personal han sortit –o estan en camí de sortir– del camp social. Diu que les conseqüències d'aquesta *exculturació* del catolicisme francès són immenses (Danièle Hervieu-Lèger, *Catholicisme, la fin d'un monde*. París: Bayard, 2003).

Aquest és un toc d'atenció molt seriós. A casa nostra també es donen aquestes tendències. Quan es tracta de reduir la religió a l'esfera privada, no és només qüestió de deixar-ho a la llibertat individual, sinó que això té com a conseqüència el fet d'anar desapareixent de la cultura ambiental, és a dir d'*exculturar* l'Església catòlica i, en general, el fet religiós. Aquí hauríem de saber donar una resposta de qualitat a tants investigadors que pretenen tallar les referències religioses de l'inici de l'univers, com si això fes inútil la fe en l'obra creadora de Déu, o la referèn-

cia religiosa de l'aparició de la persona humana sobre la terra, o la necessitat de tenir respostes religioses a la vida. On des de sempre havia tingut un paper el fet religiós –la contingència humana, el mal, el dolor i la mort–, s'hi cerquen solucions laiques, com és el cas del baptisme (cercant fer-se ciutadà); del matrimoni no religiós o del suport laic a les víctimes de desgràcies; de l'ajudar a morir, o de donar l'últim comiat a un difunt. Fins i tot es fa una traducció laica dels llibres sagrats, com són els evangelis, si és que no és una traïció traduir un text prescindint d'allò que l'ha inspirat i li ha donat sentit. Es vol treure el sentit religiós del Nadal i reviure pràctiques paganes en lloc de festes religioses. Corpus, l'Ascensió i el Dijous Sant (en menor mesura) han perdut aquella aurèola de dijous que llueixen més que el sol. Hom vol treure de l'horitzó cultural les referències religioses.

En tot això la parròquia hi té molt a dir i a aportar. Vegem el que segueix.

3.3. Pastoral de la cultura

Hi ha una pastoral de la cultura?

Potser hauríem d'intensificar una pastoral de la cultura que, a més d'altres vessants, valorés la presència del fet religiós en actes de la nostra societat, com en els ritus de passatge: naixement, baptisme, entrada en societat, primera comunió, casament i mort. No podem menystenir la presència del fet religiós en aquests actes socials i en tants actes de cultura popular i de pietat popular, com aplecs i processons. La puresa religiosa en aquests actes no ens ha de fer perdre

el valor de la presència cultural, en el nostre cas de l'Església catòlica, en la nostra societat, en el nostre sistema social català. Cal actuar més enllà de la dimensió cultural de la pastoral, si ho voleu; cal fer una autèntica pastoral de la cultura, treballar per una autèntica inculturació (o aculturació, no entro en precisions terminològiques) i per frenar l'exculturació. No s'ha de menystenir la presència massiva en aquests actes. Cal retrobar nous ponts o reforçar els existents amb la cultura de la nostra societat.

*Cal retrobar nous ponts
o reforçar els existents
amb la cultura de la
nostra societat.*

Molts d'aquests actes s'organitzen per les parròquies o hi són molt presents.

3.4. La mobilitat humana

Aquest fenomen trasbalsa la situació de la parròquia formada per gent sedentària i amb poca mobilitat.

Estem lluny del diumenge en el qual a més de celebrar la missa hom podia convocar al Rosari i a altres pràctiques piadoses amb nombrosa assistència de fidels. Fins i tot els dies de cada dia és fa difícil de convocar, com es veu clarament pels plantejaments fets amb anterioritat.

Tota aquesta àmplia problemàtica em fa pensar que queden molt curts els plantejaments que semblen presuposar que la tasca pastoral envers les persones subjectes a la mobilitat humana l'han de fer les persones *que no acostumen a sortir del seu lloc habitual de residència*. En aquest sentit quan parlem de «comunitat que acull» o de «comunitat emissora», de què parlem? *És que la comunitat «només» la formen els qui ni marxen ni arriben? Els qui marxen o arriben, no poden ser d'alguna comunitat?*

En aquest context, quina força té el territori com a punt de referència i com a element integrat del sentit de pertinença a una comunitat cristiana? Al nivell més proper de la persona, quin sentit té la referència al territori de la parròquia com a suport del sentit de pertinença eclesial? Com funciona el doble sentit de pertinença o el que en podríem dir pertinença parcial o pertinença compartida o pertinença acumulativa? De fet, hi ha moltes persones que on menys hores passen és al seu domicili, llevat de les hores de dormir. Per a molts, els dies més feixucs són els que passen al domicili, i experimenten una mena d'alliberament en poder marxar els caps de setmana i les vacances. On se sent una persona més arrelada, on treballa o estudia i viu els dies feiners, o bé on viu els dies de festa? Les persones que els caps de setmana van a un lloc fix, una segona residència –que són molts–, d'on són ciutadans i d'on són fidels? Això trasbalsa força els càlculs estadístics estàtics, fins a poder-nos preguntar: com canvia el nombre de membres de les parròquies i dels bisbats? Per exemple: A les parròquies de

Cunit i Calafell platja, de l'arquebisbat de Tarragona, hi ha molta gent que hi viu de divendres a diumenge; de quina parròquia o parròquies són? De quina diòcesi? Són membres d'alguna comunitat o comunitats cristianes? De quina o quines? A quines pautes s'han d'atendre per a rebre els sagraments de la iniciació cristiana i els altres sagraments i actes de culte?

La pràctica dominical queda afectada per tot això. No solament en el sentit que els que cada festa van a llocs diferents tenen problemes per anar a missa, si era la seva intenció anar-hi, sinó també en el sentit que fa més difícil saber quantes persones practiquen. Per exemple, fa uns anys que a l'arxiprestat de Tarragona Centre es va fer un recull de dades sobre la pràctica dominical en dos diumenges diferents del mateix any. I va donar com a resultat un 22% sobre la població de l'arxiprestat. Però aquest 22% no són simplement practicants *de* Tarragona sinó que el més exacte és dir que són practicants *a* Tarragona, perquè els diumenges hi ha molta gent que marxa i n'hi ha que vénen de FORA. Els diumenges és molt més fàcil trobar aparcament als carrers. Quantes persones van a missa a fora i quantes de fora van a missa a Tarragona Centre?

Les comunitats cristianes hem de reflexionar sobre com estem implicats en aquest fenomen i com hem de resituar el sentit de pertinença a la comunitat, el sentit del diumenge, la preparació i la recepció dels sagraments... La mobilitat humana és un

fenomen més revulsiu del que moltes vegades ens sembla.

3.5. La immigració recent

És un dels fets més diferents que han esdevingut en aquests dotze anys que ens separen del nostre Concili provincial. Són moltes les persones –homes i dones– que arriben a casa nostra a la recerca d'una vida millor. Tots som prou conscients de la magnitud i de la importància d'aquest fenomen com perquè no calgui allargar-nos en xifres i en l'exposició de la problemàtica que comporta a tants nivells diferents, amb aspectes positius i negatius.

El Pla pastoral de Tarragona proposa fer activitats que ajudin a participar en la vida de la parròquia els immigrants recents que són catòlics.

A les parròquies on hi ha un nombre significatiu d'immigrants es pot fer una Eucaristia periòdicament, si hom ho creu convenient, tenint en compte les característiques particulars. A les ciutats això es pot fer interparroquialment. Potser caldria pensar en un lloc, o llocs, que visiblement fossin com un reclam i els identifiquessin.

Ningú no pot negar que l'Església ha fet una aportació important al servei de tantes persones mancades de tot. La tasca humanitària i social de l'Església ha estat una autèntica aportació al bé comú de la nostra societat. Aquest fenomen migratori ens fa ben palesa la diversitat de sistemes i d'opcions religioses. Mai com ara la nostra societat no havia estat tan plu-

ral religiosament parlant i d'una manera tan visible. I molts dels qui arriben aporten una manifestació de la seva religiositat que no encaixa amb els plantejaments laïcistes que n'hi ha que voldrien per a la nostra societat. Molts immigrants han obligat a tenir present el fet religiós en àmbits empresarials i sindicals, que no admeten que es faci des del cristianisme. Per part nostra tenim un repte seriós davant del pluralisme esmentat anteriorment: el del diàleg interreligiós, que no és gens fàcil, però que cal fer-lo des d'identitats clares i per persones que estiguin preparades per realitzar-lo. Tanmateix, també ens hem de plantejar la nostra dimensió pastoral cap als catòlics d'altres cultures i d'altres ritus, cristians de diferents confessions i no cristians, als quals cal tenir no només cura de les seves necessitats materials sinó també de les espirituals, i envers els quals tenim la missió d'anunciar Jesucrist i el seu Evangelí. Què fem en concret per evangelitzar els nous immigrants? Una pregunta per la parròquia.

La tasca humanitària i social de l'Església ha estat una autèntica aportació al bé comú de la nostra societat.

4. Alguns àmbits pastorals importants (a més de la catequesi, ja citada)

4.1. La pastoral de les famílies

Des de la parròquia cal donar suport a la família.

Amb espiritualitat i amb bon estil pastoral cal seguir encoratjant encara més, amb motivacions sòlides, les famílies cristianes. És una activitat pastoral molt important, la de donar suport i ajuda a les famílies que volen viure, tot i les dificultats, amb esperit cristià aquesta realitat bàsica per la societat i per l'Església que és la *família - Església domèstica*. El testimoniatge de les famílies cristianes és més important que les declaracions institucionals mateixes, per més que siguin també convenients. El nostre Concili ens hi ha ajudat i ens hi pot ajudar encara molt, sobretot per aquelles situacions que necessiten més mirada d'amor i de misericòrdia que desqualificacions (Res. 33-46, 68, 115, 118, 153-155). És un camp pastoral immens i engrescador el d'ajudar les famílies cristianes a ser veritables transmissores de valors cristians i de fe (cf. M. Barbarà, *El procés de socialització i la formació religiosa en la societat i en l'Església*. Tarragona: ISCRSF i Arquebisbat de Tarragona, 2002-2003).

En aquest suport i en aquest ajut hi tenen un paper molt important les escoles i els col·legis, sobretot els col·legis de l'Església, i cal tenir present d'una manera especial els col·legis diocesans i els professors que donen testimoniatge de les seves conviccions cristianes en el seu lloc de docència; cal subratllar la importància dels professors de religió.

Per aquest suport a la família cal estar atent a uns moments claus, com són: la preparació del matrimo-

ni, la celebració del casament, els primers anys de vida del matrimoni i els primers anys dels fills, anys que són bàsics i condicionants pel que fa a la transmissió dels valors i de la fe.

Una tasca important a fer des de la parròquia, des de l'arxiprestat i des de les instàncies diocesanes.

4.2. La pastoral de joventut

És el futur.

Segurament que encara convé dedicar més persones i mitjans a la pastoral dels joves. Hem de reconèixer els esforços que es fan en aquest camp i continuar sense defallir en nom del Senyor. El Concili Provincial Tarracòense dedica moltes resolucions a la pastoral de joventut: Res. 9, 25-28, 40, 45, 75, 90, 120, 131, 153, 154 i 156.

És un camp pastoral clau. Què serà de la nostra Església quan els joves d'ara siguin grans?

La pastoral de joventut és una preocupació de cada parròquia i de tots els llocs on es troben els joves: escoltes, col·legis, universitat i tots els altres llocs de formació.

4.3. La pastoral de vocacions

També és el futur.

També el nostre Concili ens ajuda a prendre consciència de la necessitat d'intensificar la pastoral de les vocacions, al presbiteri i a la vida consagrada. La brevetat d'aquest enunciat no té relació amb la importància cabdal d'aquest camp de la nostra pastoral, de

la qual n'ha de ser conscient i part activa tota la comunitat diocesana (Res. 41, 153-158 i 160-161).

Cal que cada parròquia sigui conscient d'aquesta problemàtica i pregui i treballi per desvetllar vocacions al presbiterat, al diaconat, a la vida consagrada, a assumir una missió pastoral i a treballar en tots els camps pastorals.

4.4. La pastoral dels malalts, que inclou tot el que va al voltant de la mort

És molt important, és un camp fronterer. Hem d'ajudar a afrontar les preguntes fonamentals del sentit de la vida, les que s'ha fet la persona humana des que sabem que ho és. Afrontar la contingència humana, el mal, el mal dels innocents, el dolor i la mort. Hi ha un més enllà? És la mort un punt final? Les persones humanes som limitades, no som autosuficients.

Convé que aquest àmbit pastoral funcioni a cada parròquia.

I és molt important aquest servei als hospitals. Des de cada parròquia i de cada hospital cal tenir previst com visitar els malalts, portar-los la comunió eucarística, preocupar-se per la celebració del sagrament de la unció dels malalts i fer el que es pugui per donar suport a les famílies.

5. Reflexió final

5.1. La parròquia necessària, però insuficient. Les ciutats. L'arxiprestat. La diòcesi. Bona comunicació i relació entre les diverses instàncies

A les ciutats s'experimenta més que als pobles que la parròquia és necessària, però insuficient.

Hi ha moltes realitats que han de confluïr a nivell interparroquial o arxiprestal, p.e. associacions, moviments, pastoral dels hospitals, col·legis...

Per acabar, cal que hi hagi una bona comunicació i relació entre les instàncies parroquials, arxiprestals i diocesanes.

L'organització de la parròquia no pot ser una paret entre el bisbe, els òrgans diocesans i els fidels. Al contrari: ha de fer una bona transmissió de dalt cap a baix i de baix cap a dalt. I en això l'arxiprestat hi té el seu paper.

Cf. *Directori de la parròquia*, n. 8-9 i 21.

«La parròquia és tota ella pastoral, però no és tota la pastoral» (*Directori de la parròquia*, n. 18).

Tot el que reflexionem i tot el que fem ha d'estar amarat d'amor a la parròquia, a la diòcesi i a l'Església universal, al servei de Déu i dels germans.